

«УСПІШНОЮ Є ТА СПРАВА, ДЕ ВИ

гість редакції

судовий адвокат Андрій ФЕДУР

Судова адвокатура – один з найбільш складних і трудомістких видів адвокатської діяльності. У цій справі Андрій Федур є одним із найвідоміших вітчизняних судових адвокатів. Пан Андрій люб'язно погодився розкрити нашим читачам деякі секрети свого успіху та поділитися думками про професійні проблеми та втіхи

«Процес неможливо виграти, а тільки уникнути»

■ **Пане Андрію! Скільки справ було у вашому провадженні?**

– На жаль, не можу сказати точної цифри, оскільки я практикую уже досить тривалий час. Справ було дуже багато. Працюю досить напружено. Були часи, коли я по 5 років не був у відпустці.

■ **Яка статистика вашого успіху в справах?**

– У мене свій підхід до цього питання. Успішною є справа не тоді, коли ви виграли її в суді, а коли ви не допустили суду. Як писав Франц Кафка, «процес неможливо виграти, а тільки уникнути».

Отже, головне завдання адвоката – захищати інтереси клієнта так, аби він до суду взагалі не потрапив. Коли сторони приходять у суд, це є свідченням того, що не вдалося досягнути згоди між сторонами.

Єдиним критерієм оцінки роботи адвоката, на мій погляд, є ставлення до нього його клієнтів. Чи клієнт задоволений, чи не задоволений роботою адвоката.

■ **У контексті сказаного, чи підтримуєте ви тезу, що для адвоката інтереси клієнта є найголовнішим пріоритетом?**

– Безперечно, підтримую. Адвокат за Конституцією зобов'язаний захищати інтереси свого клієнта. Проте це не означає, що адвокат на захист інтересів клієнта може діяти свавільно чи незаконно. Право – понад усе.

■ **Якби ви визначили сутність поняття «право»?**

– Я чітко усвідомлюю, що таке право. Я визнаю природне людське право. Трактую його як абсолютне людське право. Саме людське право і повинен захищати адвокат, користуючись виключно законними засобами.

Якщо ми (адвокати) свої дії будемо виправдовувати якоюсь революційною необхідністю, мовляв, ми порушуємо закон заради якогось міфічного блага, тоді ми нічим не будемо відрізнитися від деяких представників чиновницького апарату, які не поважають право.

■ **Суди є одним з основних інструментів захисту порушених прав. А чи є в судах умови для судового адвоката?**

– Що таке суд? Суд – це місце цивілізованого вирішення спорів. Хто такий суддя? Від судді не вимагається якихось надзвичайних талантів чи здібностей. Немає потреби, аби це була людина набагато талановитіша, ніж решта.

Суддею може бути проста звичайна людина, але вона повинна мати дві якості: справедливість і відповідальність. Причому відповідальність не перед кимось, а перед собою і Господом Богом. Суддя за своєю природою має бути людиною чесною. Звичайно, суддя повинен мати високий рівень кваліфікації, але її не так вже й важко здобути.

Однак на сьогодні в Україні досі не створено ефективної судової системи. Те, що ми маємо зараз як судову систему України, на моє глибоке переконання, є загрозою національній безпеці.

■ **Тобто?**

– Я не є якимось ворогом чи опонентом для вітчизняних судів, але для мене найважливішим у житті і фаховій діяльності є принцип верховенства права. Отже, суд як інструмент поновлення порушеного права повинен діяти чітко і однозначно.

Чи маємо ми в Україні такий інструмент? Ні, не маємо. Сьогодні у вітчизняних судах можна отримати будь-які рішення.

Зараз у мене є одна справа в Одесі, в господарському суді. З правом ця справа не має нічого спільного. Позов подано до підприємства, яке створене у 1993 р., а підстава для його подання виникли у 1988 р. Щодо даного випадку можна провести аналогію з ситуацією, коли дитина ще не народилася, але у неї уже виникли якісь зобов'язання, наприклад, вона вже уклала з кимось цивільно-правову угоду. Це правовий нонсенс.

«Адвокат не може собі дозволити мати таку особисту рису, як страх. Принаймні він повинен тримати почуття страху під жорстким контролем»

Однак господарський суд згадану справу розглядає. Те, що від 1988 р. минуло вже 20 років теж не береться до уваги. Чому суд так дивно поводить? Тому що так треба. Треба захопити чужу власність. Йдеться про елементарну рейдерську атаку.

Те, чого не можна собі дозволити

■ **Яким ви бачите ідеального адвоката та ідеального суддю?**

– У кожного судді, насамперед, має бути природна якість – почуття справедливості. Така ж якість має бути в адвоката. Адвокат не може

собі дозволити мати таку особисту рису, як страх. Принаймні він повинен тримати почуття страху під жорстким контролем. Звичайно, і суддя, і адвокат мають бути висококваліфікованими професіоналами.

■ **Чи допомагає вам ваш публічний авторитет у відносинах з суддями?**

– Ні, не допомагає. Інколи навіть шкодить.

■ **Якими, на вашу думку, мають бути кроки, які кожен суддя може зробити, аби підвищити імідж суду загалом?**

– На жаль, окремі судді не можуть зробити практично нічого. Повинна бути політична воля. Передусім, воля еліти, яка знаходиться при владі.

Нам терміново треба реформувати судову систему. Зокрема, слід ввести виборність посади судді. Голови судів мають оби-

підстави для перегляду в порядку виключного провадження.

Ми маємо створити справжні незалежні і ефективні суди. Інакше ні в кого з нас немає жодних перспектив.

Суд має діяти так, аби незалежно від того, хто до нього звернувся, доярка чи Президент, рішення приймалося однозначно відповідно до закону.

■ **Чи можна назвати сучасні приміщення судів комфортними для роботи адвокатів?**

– Звичайно, ні. По-перше, в жодному з судів немає окремих кімнат для роботи адвокатів. У деяких судах є лише кімнати для прокурорів. Проте адвокати вже призвичаїлися до таких умов роботи.

Проблема не в умовах роботи в суді для адвокатів чи прокурорів. Проблема полягає, насамперед, в умовах, які на сьогодні створені для роботи суддів. Наприклад, кабінет судді одного з Київських місцевих судів розташований у напівпідвальному приміщенні з ві-

концями десь під стелею, площа кабінету менша, ніж у робочого стола. В цій маленькій кімнатці працює сам суддя, його секретар та його помічник. На яке відправлення правосуддя можна розраховувати за таких умов?

Суддя – це найвищий статус у державі. Він повинен бути належно оцінений державою. Суддя має бути належним чином забезпечений. Якби судді нині жили на одну зарплату, вони б вимерли як мамонти. Отже, немає нічого дивного в тому, що мораль в судах на сьогодні навіть не подвійна, взагалі важко визначитись, в яких площинах і в кого існують моральні цінності.

Я був і є прихильником створення сильної, чіткої, ефективної судової системи, в якій до суддів будуть висуватися не тільки вимоги щодо рівня кваліфікації, але й принципові вимоги стосовно їх моральності. Такі вимоги можуть бути висунуті лише поряд із належним матеріально-фінансовим забезпеченням судів і гарантіями незалежності суддів.

■ **За вашими спостереженнями, наскільки поширеною є практика підготовки проектів рішень для суддів самими юристами? Як це подолати?**

– Справді, така практика є. Деякі юристи готують і подають до суду згадані проекти судових рішень досить відкрито, навіть в офіційному порядку. Тобто, подаючи матеріали до суду, вони додають можливий проект судового рішення, який долучається до матеріалів справи. Я знаю, що одна з адвокатських компаній у столиці робить так давно. Мабуть, вони були першими в Україні у цьому плані.

В подібних діях я не бачу нічого поганого. Проте, якщо суддя просто переписує такий проект судового рішення, то це нічого спільного з правосуддям не має.

■ **Чи були випадки, коли вам штучно перешкоджали потрапити в приміщення суду чи на судові засідання?**

– Так, такі випадки траплялися. Напри-

ратися суддівським колективом відповідного суду. Також, на мою думку, було б доцільно підвищити віковий ценз для суддів до 40 років. Відправляти правосуддя справедливо може лише та людина, котра володіє багатим життєвим досвідом і розуміє, що в житті ніколи не буває простих і однозначних ситуацій.

Також доцільно було б створити єдині місцеві і апеляційні суди, які б розглядали всі категорії справ, аби людині не потрібно було довго з'ясувати, до якого ж з місцевих судів слід віднести позовну заяву, де буде розглядатись апеляційна скарга тощо. В самих судах повинна бути спеціалізація суддів за певними категоріями справ.

В Україні слід створити лише два вищі суди: Вищий кримінальний суд та Вищий цивільний суд, у якому відповідними палатами будуть розглядатися у касаційному порядку всі категорії справ, окрім, відповідно, кримінальних.

Верховний Суд України має складатися лише з 9 суддів і розглядати справи, які зараз віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України, а також справи у виключному провадженні. Таким чином, в існуючій неефективній та обтяжливій для державного бюджету КСУ відпаде необхідність. Під виключним провадженням я маю на увазі перегляд рішень, які прийняті різними судами по однотипних справах, але суперечать одне одному. Відповідно, рішення, постановлені ВСУ в порядку такого виключного провадження, повинні набути статусу судових прецедентів. Це одразу знищить як явища і рейдерство, і корупцію, оскільки платити гроші за замовні рішення не буде сенсу. Завжди знайдеться подібна справа в іншому регіоні, в якій рішення суду буде законним, а отже, протилежним, що створить

«...в жодному з судів немає окремих кімнат для роботи адвокатів. У деяких судах є лише кімнати для прокурорів»

«...якщо суддя просто переписує такий проект судового рішення, то це нічого спільного з правосуддям не має»

«Сьогодні у вітчизняних судах можна отримати будь-які рішення»

НЕ ДОПУСТИЛИ СУДУ»

клад, призначалося судове слухання, але ми не могли дізнатися, в якому з можливих судів. Доводилося направляти адвокатів до максимально можливої кількості судів. А вирішувалася-то доля людини!

Сьогодні в цьому сенсі працювати легше, але з'явився новий тип складнощів. Наприклад, узгоданій одеській справі судові засідання відбуваються дуже поважно, солідно, стримано. Жодної протидії. Але, по суті, відбувається розгляд справи, в якій немає правового підґрунтя.

Резонанс і PR

■ **Ходять чутки, що адвокат Федур береться за резонансні справи на безоплатних засадах заради іміджу, а потім напрацьований імідж використовує для отримання великих гонорарів уже за роботу над більш конфіденційними справами? Чи правда це?**

– Дуже цікаві чутки. Ситуація така. Безперечно, я отримую гроші за свою роботу. В мене, мабуть, одна з найбільших заробітних плат в Україні, з якої і сплачую до бюджету всі податки та обов'язкові платежі. У зв'язку з цим я можу більш-менш належно забезпечувати свою родину. Так, у мене нормальні статки. Але за багатством я не женусь. Не притаманне мені і марнославство чи гонитва за дорогими дрібницями. Найбільш цінне, що є в моєму робочому кабінеті, – це книги. В мене немає навіть особистої секретарки. Також ніколи не було охорони.

Натомість я беру справи, за участь в яких не отримую жодних грошей, навпаки, витрачаю свої на поточні видатки тощо. Це теж правда.

Проте PR-ом я ніколи не займався і не займаюся. Мені ніхто ніколи не ставив голос, не розробляв імідж тощо. Ви ніде не знайдете моєї реклами. Адвокат не рекламує власні послуги.

■ А як бути зі «справою Гонгадзе»?

– Зауважу, що одним із найскладніших рішень, які я приймав у своєму житті, є рішення щодо участі у цій справі. Я вже тоді усвідомлював, що це дуже непросте справа, і що реального результату по ній ніколи не буде. Я дав згоду на представництво інтересів матері, Лесі Гонгадзе, справді потерпілої сторони, нещасної жінки, якій я дуже співчуваю і захоплююся її людською гідністю і мужністю. Даючи згоду на представництво її інтересів, я добре розумів, що ця справа ніколи не буде записана мені в плюс, а великі розумники згодом ще й почнуть мені дорікати, мовляв, що тобі по цій справі вдалося зробити. Я ж намагався зробити все, що в моїх силах, маючи повноваження представника потерпілого. Ці повноваження за обсягом є просто мізерними, особливо якщо їх порівняти з повноваженнями захисника. Потерпілий у кримінальному процесі є найбільш незахищеним, його статус регулюється єдиною ст. 49 КПК України.

Якщо хтось вважає, що я на цій справі здобув сла-

ви, то він глибоко помиляється, адже виконавці та замовники цього злочину так і не сіли на лаву підсудних. І ніколи не садуть, адже політичної волі для справжнього розкриття цього злочину ніколи не буде.

Отже, слави для мене тут ніякої не має, а ось неприємностей я собі нажив дуже багато. Проти мене тоді порушили три кримінальні справи. Мене навіть брали під варту, хоча і не на тривалий час. Більше чотирьох років тривало розслідування. Переді мною досі ніхто не вибачився.

Уявіть, як ці події позначилися на моїй родині. Так, мене випустили з під варту за кілька годин до святкування дня народження мого сина.

О це так PR! Хай інші подібне спробують!

■ **Резонансні справи, в яких ви зараз берете участь, теж пов'язані із значними неприємностями для вас?**

– Я взявся представляти інтереси колишнього голови Печерського райсуду Колісниченка. Скажіть, будь-ласка, яка перспектива виграти справу в Президента України? Проте коли до мене звернулися, я не міг відмовити, оскільки я вважаю себе адвокатом. Неприємності у мене виникли одразу.

Стосовно колишнього міністра внутрішніх справ пана Цушка, то наразі прокуратура навіть не прийняла рішення про порушення кримінальної справи, принаймні мені про це нічого не відомо. Однак якби я відмовив пану Цушку в представництві його інтересів, я перестав би бути адвокатом. Це теж справа, через яку я буду мати великі неприємності. Проте я себе позиціоную як адвоката. Якщо особа звертається до мене і повідомляє, що в неї є підозри щодо спроби вбивства, є деякі дані і стосовно способу здійснення замаху на вбивство, і щодо осіб, які його вчинили та замовили, чи можна як адвокат відмовити такій особі у правовій допомозі? Ні, не можу.

Це моя пристрасть

■ **У вас чималий професійний досвід. Чи збираєтесь ви ним ділитися шляхом викладання чи написання книги?**

– Книжки я не пишу. Написав у співавторстві лише одну брошуру. Мемуарів взагалі писати не буду, бо я прочитав дуже багато мемуарів і, як правило, це брехня.

Для того щоб викладати студентам, слід мати певну кваліфікацію, підтвержену відповідними науковими ступенями і вченими званнями. Я таких не маю. Прийнятною формою спілкування зі студентами могли б бути окремі лекції чи зустрічі. В цьому плані в мене уже є деякий досвід, але незначний.

■ **Яке значення сім'ї для успіху юриста? Ваш рецепт балансу між професійним і особистим життям (сім'я – робота)?**

– Особливих суперечностей між моєю родиною та роботою в мене ніколи не існувало. Слава Богу, я маю хорошу родину, чотирьох дітей. Думаю, що я нікому не нашко-

див в своєму житті, тому Бог дарував мені таке щастя.

■ **Ваші старші діти вибрали юридичний фах. Ви впливали на їх вибір, задоволені ним?**

– Загалом я намагався не впливати на процес вибору фаху своїх дітей. У мене була лише одна розмова з дочкою, коли вона подавала документи на вступ до вишу, в якій я поцікавився, чи не хотіла б вона вивчати право. Це було питання, а не рекомендація. Проте після цієї розмови

ПЕРСОНА

П.І.Б.	ФЕДУР Андрій Анатолійович
Вік	44 роки (11.03.1963)
АК, кількість юристів	Адвокатська компанія "Андрій Федур і партнери" 7 співробітників
Посада	Директор
Попередні посади, досвід	Робота в прокуратурі (1989 – 1994)
Сфери практики	Судовий процес
Освіта, кваліфікація	Адвокат (з 1994) Юридичний інститут ім. Ф. Е. Дзержинського (1989)
Авторитет в галузі права	Право (абсолютне людське право)
Найбільше проф. досягнення	Ще попереду
Професійна мрія	Дожити до того часу, коли в Україні будуть поважати право
Професійне кредо	Закон не для того, аби його порушувати, а щоб вміло користуватися

дочка справді змінила свій вибір і, зрештою, сьогодні уже працює адвокатом.

Те, що мої діти обрали юридичний фах, я вважаю дуже добрим. Право корисно вивчати просто для себе, навіть якщо не ставати професійним юристом.

«Те, що ми маємо зараз як судову систему України... є загрозою національній безпеці»

■ **Вашулюблений і найбільш ефективний спосіб зняття стресу, відпочинку?**

– Якщо є можливість, я люблю виходити в ліс. Взимку – кататися на лижах. Іноді я просто роблю перерву в роботі, аби відволіктися думки. Добрим способом відволікання є читання серйозних книжок. Причому кількох паралельно. Обмірковування нових знань чи ідей добре вивільняє свідомість від поточних проблем.

■ **Яку книгу ви читаете зараз, чому саме її?**

– Читаю книгу Сергія Головатого «Верховенство права» і просто захоплений нею. Я їздив до нього, аби висловити свою вдячність за його працю.

Також зараз читаю Хайека, його голо-

вну працю життя «Держава. Право. Суспільство». Читаю Рамбама. Це один із найбільш серйозних тлумачів Тори. Прочитав 14-ту книгу, Книгу суддів. Тепер я добре знаю, перед яким суддею не встаю.

Загалом книги – це моя пристрасть. У мене є дуже серйозна бібліотека енциклопедій. Зокрема, я маю всі без винятку українські енциклопедії, починаючи від першої української енциклопедії Івана Раковського.

■ **Яке джерело вашого натхнення в житті та, зокрема, юридичній діяльності?**

– Я завжди хочу чогось досягнути. Напевно, це і є джерелом мого натхнення. Я ніколи не задоволений собою. Я взагалі ніколи не був задоволеною людиною.

Я багато чого втрачав у своєму житті. Іноді втрачав усе. Проте зміг подолати всі складнощі. Я став юристом, адвокатом, хоча ніколи цього не планував. Я бачив для себе зовсім інші перспективи в житті.

Мабуть, тільки людина, котра не задоволена собою, може чогось досягти в житті.

Спілкувалися **Лідія МАНДИЧ**
ТА **Славк БІГУН**
«Юридична газета»

«...я зміг подолати всі складнощі. Я став юристом, адвокатом, хоча ніколи цього не планував»

«Найбільш цінне, що є в моєму робочому кабінеті, – це книги»

«... мене випустили з під варту за кілька годин до святкування дня народження мого сина»